

Samen met je buren verduurzamen: Tips en Tricks

Een verzameling tips en tricks ván en vóór bewonerscollectieven die zich inzetten voor een inclusieve en rechtvaardige energietransitie. Zij werken samen met hun buren aan het verduurzamen van hun woningen.

Samen woningen verduurzamen

Waarom zou je samen met je buren jullie woningen gaan verduurzamen? Om kennis te delen, het proces eenvoudiger te maken en de wijk te activeren, zeggen de deelnemers van het programma Buurtenergie van LSA bewoners. “Samen staan we sterker”, “We willen van elkaar leren”, “We willen onafhankelijk zijn”, “We willen meer gemeenschap”.

Op veel plekken in Nederland werken bewonersgroepen keihard aan het weghalen van drempels om tot gezamenlijke oplossingen voor verduurzaming te komen. Veel gaat goed, maar niet alles lukt in een keer. In deze publicatie staan daarom de vier grootste uitdagingen bij gezamenlijk verduurzamen centraal. Met daarbij de tips en tricks uit de praktijk van bewonerscollectieven die deelnemen aan het LSA programma Buurtenergie.

De vier uitdagingen

- 1 In contact komen met de buren
- 2 Afspraken maken met de lokale partners
- 3 Financiering van het project
- 4 De energie vasthouden in je energiecollectief

De vier uitdagingen

Uitdaging 1: In contact komen met de buren.

Om samen jullie woningen te verduurzamen en te bouwen aan een gemeenschap, heb je een groep buren nodig. Daarbij lopen behoorlijk wat bewonerscollectieven aan tegen de moeite die het kost om vanuit het thema energie in contact te komen met buurtgenoten. We zien in veel buurten wantrouwen, specifiek naar de gemeente en woningcorporaties. Wat zijn de tips om in goed contact te komen met je buren?

Uitdaging 2: Afspraken maken met de lokale partners.

De meeste collectieven beginnen met het betrekken en in beweging brengen van alle partners die moeten bijdragen aan de collectieve verduurzamingsoplossingen. Zoals de gemeente, de woningbouwcorporatie, het warmtefonds, de leverancier of de aannemer. Het is laveren tussen het maken van afspraken met de nodige partners en de betrokkenheid van de groep in dit hele proces. Wat zijn de tips om de samenwerking met lokale partners te versterken?

Uitdaging 3: Financiering van het project.

Alle collectieven zijn bezig om de kosten zo volledig mogelijk te laten dekken met subsidies of innovatieve financieringsopties. Het meest ingewikkelde blijkt om duidelijk te krijgen wat het financieel betekent voor de individuele bewoners. En wat te doen als bijna geen enkele bewoner in de straat bereid is om een lening af te sluiten? Of wanneer de huiver van huurders te groot is omdat verduurzaming effect heeft op hun huur? Wat zijn de tips om grip te krijgen op de financiering van het samen verduurzamen?

Uitdaging 4: De energie vasthouden in je energiecollectief.

Gezamenlijke verduurzamen is vaak een langdurig proces waarin het lastig is om de energie vast te houden. Ook is het uitdagend om in dit lange traject als collectief besluiten te nemen en iedereen te betrekken bij de volgende stap. Deze druk kan een serieuze last zijn voor de kartrekkers en vraagt om aandacht voor de juiste organisatiestructuur en de toegankelijkheid van het collectief. Welke tips zijn er om het proces leuk te houden?

1. In contact komen met je buren

Uitgelicht voorbeeld

Maak eens een netwerkkaart: "Samen kennen we 70% van de buurt!"

"Tijdens onze bijeenkomst in februari 2024 hebben we als buurtvereniging Zandbewoners veel nieuwe bewoners leren kennen die afkwamen op onze persoonlijke flyer met uitnodiging (zie hiernaast). Op die avond hebben we deze groep mensen om hulp gevraagd door op een kaart aan te geven welke adressen zij allemaal nog meer kennen. Diezelfde avond nog werden deze adressen (privacy-vriendelijk) op een grote kaart aangevinkt. Daarmee hadden we in één avond inzicht gekregen in bijna 70% van de 105 adressen, met een groep van slechts 20 aanwezige bewoners."

22 februari 2024
Uitnodiging

Ben jij bewoner van één van de 105 monumentale woningen gelegen in deze straat?
> Galdensveststraat
> Hertogstraat
> Lakkenbeeststraat
> Meijweg

Dan ben je van harte uitgenodigd door buurtvereniging Zandbewoners voor een bijeenkomst over energie besparen en verduurzamen.

Wanneer:
22 februari om 19:30 uur

Waar?
Stedsklooster San Damiana,
Van der Dree de Wilfbolsingel 11

Meld jezelf snel aan!

Je kunt je aanmelden via 06 43 58 25 58 (Dellen, whatsapp), sms- en/of via een e-mail naar buren@zandbewoners.nl

Kan je er deze avond niet bij zijn, wil je toch meer weten? Laat dit dan ook weten via mail of telefoon.

Graag tot 22 februari!
Buurtvereniging Zandbewoners

For English visit www.zandbewoners.com/flyer

Tips en tricks om in contact te komen met je buren

Wil je meer info over een van de tips? Stuur een mail naar annerike@lsabwoners.nl of gooi je vraag in de Buurtennergie appgroep.

- Samen ken je veel mensen in de buurt; maak eens een netwerkkaart, bekijk wie je met elkaar kent.
- Waar komen buurtgenoten graag; stap eens binnen in een buurthuis of wijkcentra, bekijk welke clubs, netwerken of activiteiten er al zijn in jullie buurt.
- Het startpunt is je buurtgenoot; wanneer en hoe wordt het voor jouw buur een relevant thema?
- Iedereen kan iets toevoegen; vraag iemand concreet om hulp bij een activiteit in plaats van aanwezig te zijn.
- Maak het leuk om mee te doen; een springkussen, geveltuintjes, markt, BBQ, zonnebloem-wedstrijd, waar worden jullie buren blij van?
- Kies de schaal die past; wil je 100% van de adressen spreken of wil je een groot bereik?

Zomaar op buurtgenoten afstappen en een praatje maken is soms best spannend. Je kunt het leren! Check hier de gesprekstarter op de website van LSA bewoners:

2. Afspraken maken met de lokale partners

Uitgelicht voorbeeld

Spreek af op een plek in de buurt: “Wij hebben een ‘nieuwe’ uitvalbasis”

“Wij van Energy Debussy hadden ruimte nodig om met elkaar af te spreken. Na enig speurwerk bleek er ruimte te zijn bij Stichting Ontmoetingscentrum Entree. Al ruim 23 jaar is deze locatie in de wijk gevestigd maar wij waren er nog nooit binnen geweest! De coördinator van Entree heeft ons hartelijk welkom geheten en stelt graag de ruimte beschikbaar. In ruil voor het gebruik van de ruimte helpen wij bijvoorbeeld met eens sjouwen van spullen bij een bewoner of een activiteit vanuit Entree. Inmiddels zijn er een paar bijeenkomsten geweest, inclusief gesprekken met de woningcorporatie en de gemeente. Nieuwe lijntjes tussen actieve bewoners en de woningcorporatie, gemeente en Entree zijn in korte tijd snel gelegd. En wij hebben een prachtige uitvalsbasis om bij elkaar te komen.”

Tips en tricks om tot afspraken te komen met lokale partners

Wil je gebruik maken van extra technische of juridische expertise via het Lerend Netwerk? Stuur een mail naar carla@lsabewoners.nl

- Het gaat om jullie buurt of gebouw; spreek met partners af op een plek in jullie buurt.
- Lokale ervaring en kennis is goud waard; maak zichtbaar wat jullie te bieden hebben.
- Wie kan jullie verder helpen; probeer een vast contactpersoon te vinden bij de gemeente en/of woningbouwcorporatie.
- Blijf bij jezelf; onderzoek wat jullie zelf kunnen en ga dát doen! Dan mag de rest aansluiten.
- Zet het op papier; maak afspraken met de betrokken partners. En begin daarin klein en concreet.
- Handig zo'n procesbegeleider; zet hem/haar in als facilitator van proces of lobby richting gemeente.
- Zet je deur open; nodig eens een raadslid uit voor een werkbezoek of kennismakingsgesprek bij jullie bewonerscollectief.
- Laat ook eens je gezicht zien in het gemeentehuis als er een onderwerp op de agenda van de raad of de commissie staat, dat van invloed is op jullie plannen.

Misschien is het uitdaagrecht iets voor jullie? Vanaf 1 januari 2025 moeten alle gemeenten duidelijk gaan omschrijven hoe zij met het uitdaagrecht omgaan. Een stok achter de deur om het gesprek hierover aan te gaan. Lees hier meer over deze nieuwe wet:

3. Financiering van het project

“De complexiteit van subsidieregelingen is niet voor alle bewoners te doorgronden. Daarom hebben we in de Pastoor Bosstraat en Van Slingelandtstraat een menukaart gemaakt in Excel waarin bewoners kunnen aanvinken in welke maatregelen ze interesse hebben. Alle bedragen worden dan automatisch voor ze uitgerekend. De bedragen voor de uitvoering zijn gemiddelden vanuit websites zoals Milieu Centraal. Omdat het gelijksoortige woningen zijn konden we ook een indicatie van de vierkante meter te isoleren oppervlakte geven. Hierdoor hebben bewoners meer inzicht in orde van grootte van het bedrag dat ze moeten betalen. Later gaan we dit ook met de precieze bedragen doen, zodra we collectieve offertes hebben opgevraagd”.

Maak de rekensom inzichtelijk: “Alle bedragen worden automatisch uitgerekend”

Uitgelicht voorbeeld

Menukaart Isolerende Maatregelen Pastoor Bosstraat

Invulinstructie: vul in het zwarte vierkantje een V in als je deze maatregel kiest!

Menu		Interesse om	m2	kosten m2 schatting	Kosten *	ISDE per m2	ISDE subsidie bedrag	SEWA subsidie deel dat in aanmerking komt
Pakket Voorgevel: Rd ≥ 3,5 m2K/W	Isoleren steensmuur aan de voorzijde van de woning	☒	13	130	€ 1.690	€ 38	€ 494	€ 1.690
Pakket Achtergevel: Rd ≥ 3,5 m2K/W	Isoleren steensmuur aan de achterzijde van de woning	☒	15	165	€ 2.475	€ 38	€ 570	€ 2.475
Pakket Entree: U < 1,5 W/m2K	Voordeur tocht dicht maken Voordeur vervangen	☒	2	35	€ 70	€ 46	€ 92	€ 70
Pakket Plat dak Rd ≥ 3,5 m2K/W	Dakisolatie plat dak	☒	35	30	€ 1.050	€ 30	€ 1.050	€ 1.050
Pakket Schuin dak/: Rd ≥ 3,5 m2K/W	Dakisolatie schuin dak	☒	4	30	€ 120	€ 30	€ 120	€ 120
Pakket Ramen en deuren: U < 1,2 W/m2K	Dubbele beglazing, HR ++ glas.+ puien	☒	18	60	€ 1.080	€ 46	€ 828	€ 1.080
Pakket Vloer/Kruipruimte: Rd ≥ 3,5 m2K/W	Vloerisolatie Isoleren kruipruimte/kelder (toegankelijk, hoogte)	☐	37	35	€ -	€ 11	€ -	€ -
		☐	37	35	€ -	€ 6	€ -	€ -
Pakket Ventilatie/kierdicht	Ventilatiesysteem of -mogelijkheden (evt WTW)	☒		3000	€ 3.000	nvt		€ 3.000
Pakket Elektrisch koken	Kooktoestel, aansluiting	☐		800	€ -	nvt		€ -
Pakket Achterstallig onderl	Lateien boven ramen voorzijde, schilderwerk kozijnen	☒		2500	€ 2.500	nvt		€ 2.500
TOTAAL					€ 11.985		€ 3.154	€ 11.985
ISDE SUBSIDIE volgens berekening gemeente: 30%								€ 3.596
EIGEN BIJDRAGE aftrek								€ 2.500
SEWA SUBSIDIE: kosten - aftrek ISDE - eigen bijdrage								€ 5.890
MAXIMAAL BEDRAG SEWA Subsidie, zie tabel								
Totaal kosten maatregelen					€ 11.985			
ISDE SUBSIDIE werkelijk					€ 3.154			
SEWA SUBSIDIE					€ 5.890			
Resterende eigen bijdrage					€ 2.942			

De kosten en de subsidie zijn een schatting. Ze hangen af van hoeveel vierkante meter je gaat isoleren. Het aantal vierkante meter gevel, dak, vloer en glas verschilt per soort woning: een tussenwoning heeft het minst aantal vierkante meters, een vrijstaande woning het meest. Per woningtype gaan we uit van een gemiddelde grootte. De schatting van de kosten gaat uit van een standaard situatie, dus zonder meerwerk. De kosten per vierkante meter zijn gebaseerd op een kostenoverzicht van RVO (een overheidsorganisatie) van 1 maart 2023. Door actuele ontwikkelingen, zoals stijging van de prijs van grondstoffen, kunnen de kosten hoger uitvallen. Het ISDE subsidiebedrag in deze tabel gaat uit van 2 of meer maatregelen, bij 1 maatregel is de subsidie de helft.

Tips en tricks voor financiering van het project

- Gebruik bestaande rekentools; in de Buurtenergie community zijn verschillende tools ontwikkeld die met elkaar te delen zijn.
- Eén voorbeeld helpt je verhaal; laat één huis doorrekenen ter illustratie voor de rest van de buurt.
- Geen huis(houden) is hetzelfde; een persoonlijk gesprek is de start om iemand (complexe) situatie te begrijpen.
- Je hoeft niet alles te weten: Laat je ontzorgen door lokale organisaties met financiële expertise, de gemeente of het Lerend Netwerk van LSA.
- Probeer de doorlooptijd in kaart te brengen; welke stappen moeten gezet worden en hoe lang duren die? Denk aan vergunningen, beoordelingstijd van subsidies, voorlooptijd van aannemers, etc.
- Regionale regelingen en subsidies zijn er overal; let op, ze verschillen ook per regio.
- Hou in de gaten met welke oplossingsrichting de gemeente bezig is; zijn er ontwikkelingen waar je rekening mee moet houden?

Wil je gebruik maken van extra financiële expertise die jullie proces verder brengt via het Lerend Netwerk? Stuur dan een mail naar carla@lsabewoners.nl

Er bestaan verschillende regelingen en subsidies waar je gebruik van kan maken. Wat zijn de voorwaarden? Zijn ze stapelbaar? Wat is de volgorde van aanvragen?

4. De energie vasthouden in je energiecollectief

Uitgelicht voorbeeld

“Halverwege 2023 waren we in Vledderveen al een eind op weg. Met grote betrokkenheid van het dorp was een ‘Wijk Energie Plan’ tot stand gekomen en feestelijk ondertekend. Gekozen was voor drie actielijnen; isoleren, duurzaam verwarmen en zelf energie opwekken. Maar toen werd het moeilijk. Een aantal mensen stopte en de betrokkenheid van het dorp liep terug; het gevoel van urgentie door de hoge energierekeningen in de winter verviel. De gemeente had de focus op het brede gemeentebeleid en er kwamen nog maar weinig mensen naar de dorpsbijeenkomsten. De initiatiefnemers waren vooral moe. We hervonden ons enthousiasme door samen met de procesbegeleider van LSA een nieuwe positionering te vinden. Onze ‘werk’groep veranderde in ‘regie’groep en zette een klankbordgroep van dorpsbewoners in stelling. Hiermee werd een verschuiving ingezet in verantwoordelijkheden en werkzaamheden. Daarnaast werd er op initiatief van de regiegroep in samenwerking met de gemeente een proeftuin gestart, waarmee belangen voor zowel de inwoners als de gemeente tastbaar werden. Ook werd ingezet op meer reuring, persoonlijke benadering en het aanboren van talenten en wensen van dorpsgenoten over bredere thema’s dan alleen het verduurzamen van huizen. Kortom, met een nieuwe positionering hebben we onze eigen energie en die van de mensen om ons heen (weer) weten aan te boren.”

**Ga doen waar jullie energie van krijgen:
“Een nieuwe positionering hielp ons”**

Tips en tricks om de energie vast te houden in je energiecollectief

Wil je meer info over een van deze tips? Stuur dan een mailtje naar annerike@lsabewoners.nl.

- Blijf bij jezelf; ga vooral doen waar jullie zelf energie van krijgen.
- Vorm een divers kernteam; en wie van dat team organiseert de feestjes?
- Betrokkenheid komt in fases; raak niet gedemotiveerd als burens uit het kernteam stappen.
- Zorg dat iedereen gehoord wordt.
- Nieuw bloed geeft nieuwe perspectieven; zorg dat buurtgenoten kunnen aansluiten.
- Een ritme houdt de vaart erin; organiseer vaste 'energiemomenten' in een buurthuis of ontmoetingsplek.
- Kies bewust een methode om samen besluiten te nemen in het proces; in de Buurtenergiecommunity zijn verschillende methodes die we met elkaar kunnen delen.
- Lopen jullie vast; gebruik hiervoor ook de onafhankelijkheid van de LSA procesbegeleider.

Waar krijgt de Buurtenergie community energie van?

“Dat de ‘burgermeester’ van de straat tijdens onze bijeenkomst door de zaal riep: “Ik wil even zeggen dat ik vind dat jullie heel goed bezig zijn!”

“Het aanzetten van de warmtepomp voor de verwarming en het afsluiten van de stadsverwarming.”

“Het vertrouwen te hebben gewonnen van de buurtambassadeurs in een open gesprek over de vormgeving van het plan van aanpak.”

“Het betrekken van ook nieuwe buurtbewoners, die meegenomen worden door het enthousiasme van de overige buurtbewoners.”

“De doorbraak met het kernteam, dat wij nu eindelijk een vast contactpersoon bij de woningbouw hebben.”

“Dat het delen van kennis en het begrijpen van elkaars ervaring de kiemkracht is bij het smeden van hechte teams die samen verandering kunnen aanjagen.”

“DE UNANIEME STEMMING VOOR DE OFFERTE VAN DE KOZIJNEN :)”

“De laatste bewonersbijeenkomst met name de gezamenlijke (gelijkwaardige en positieve) invulling van de gemeente, de projectgroep en de bewoners.”

“Dat zowel gemeente als warmtefonds echt meedenken om dingen mogelijk te maken!”

“Een los gesprek met een oudere man, die zo blij was met onze hulp over wat hij thuis moest doen. Het kwam zo uit zijn hart.”

• “Het uitwisselen van informatie met bewoners van andere straten. Uit de eigen cocon kruipen en horen wat andere bezig houdt.”

• “Dat we echt een begin hebben van een collectief vanuit verschillende wijkinitiatieven en actieve inwoners.”

• “Dat medebewoners meer oog krijgen voor elkaar en langzaam meer mede initiatief nemen en vertrouwen krijgen in dat we ‘het samen voor elkaar gaan krijgen.’”

• “Het gaat ons niet om zonnepanelen alleen. Dat is het meest zichtbare, het meest tastbare. Maar het gaat ons om mensen, om het bouwen aan gemeenschappen. Om mensen te betrekken voor wie energietransitie niet een vanzelfsprekend begrip is. Om van onderop die transitie vorm te geven en niet van bovenaf. Dat dat ons gaat lukken, daar zijn we nog wel het meest trots op.”

Colofon

Deze publicatie is tot stand gekomen op initiatief van LSA bewoners, met hulp van de LSA Buurtenergie community. Deze bestaat uit bewonerscollectieven en procesbegeleiders die zich samen inzetten voor een energietransitie waarin iedereen kan meebeslissen en meedoen. De tekst is gebaseerd op gesprekken en een vragenlijst. Veel dank zijn we verschuldigd aan “De Werkgroep” van vijf procesbegeleiders en vormgever Maarten van der Meer voor hun hulp bij de uitvoering. We voeren dit project uit als onderdeel van de Participatiecoalitie.

